

0+

*“Торо пиалап улыт яндар шўман-влак:
цуло Юмым уажыт” (Мф. 5:8).*

ШЎМ-ЧОН ИЗОЛЫК

2013 ий март
годсек лектеш.

МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ 5-ПЕ (85) №, 2020 ИЙ МАЙ

Иошкар-Оласе да Марий Элысе Высокопреосвященнейший митрополит Иоаннын благословитлымыже почеш

**28 май –
Господьын
Пылпомышко
Чапландаралт
Нӧлталтмыже**

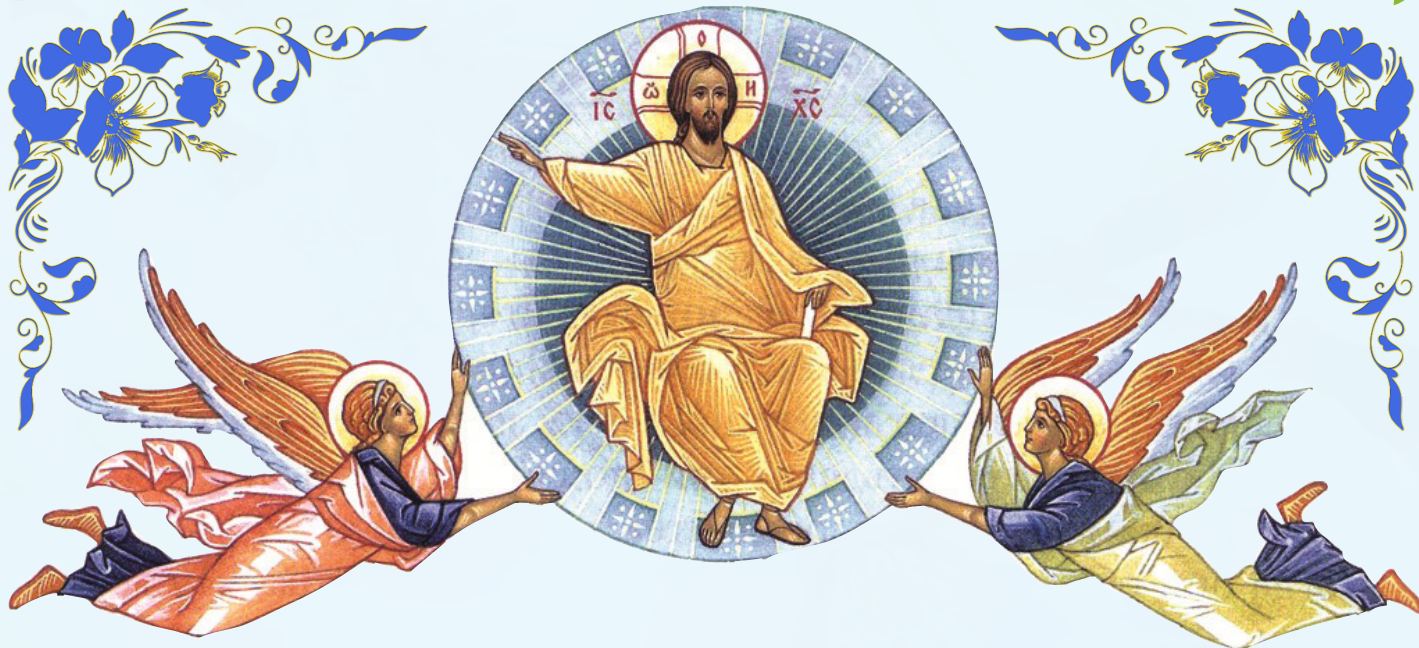
ПАГАЛЫМЕ АЧА-ВЛАК, ШЕРГАКАН ИЗА-ШОЛЬО, АКА-ШЎЖАР-ШАМЫЧ!

Чыладам Эн кугу латкок пайрем кокла гыч иктыже, Господьын Пылпомышко Чапландаралт нӧлталтмыже, дене шокшын саламлем. Тиде пайремын келгытшым ик-кок мут дене почын пуаш нигузе огеш лий. Святой ачана-влак ты событийым кажныже шке семынже умылтареныт, нунын кокла гыч шукынжо пайрем кечын айдеме кап нерген ойленыт. Тыгай ойым арам огыл луктыныт, вет Господь кавашке айдеме лийын нӧлталтын. Тидын нерген апостол Лукан возен кодымо «Книга деяний апостольских» (Деян. 1:1-12) да Евангелий (Лк. 24:36-53) гыч палена.

Тунемшыже-влак деке Ылыж Кынелше Христосын мийымыж нерген каласкалыше ужаш Евангелийыште уло. Утарышыштым ужмек, тунемше-влак чот ӧрыныт, тиде Господь огыл, а Тудын шўлышыжӧ гына, шоненыт. Шўлыш огыл, а Шкежак улмылан ўшанышт манын, Иисус Христос нунын деч йодын: «Тендан иктаж-могай кочкышда тыште уло?» (Лк. 24:41).

Тунемше-влак кол пўчкыш ден карашан мўйым пуэныт, да Тудо ончылныштак кочкын. Тугеже тиде кап, кудо дене Утарыше ылыж кынел толын, тиде кап, кудо дене Тудо пырдыж вошт лектын кертын, тиде кап, кудо пўртўсын законжылан келшен толдымо лийын, тиде капкочкышым нелын кертын. Вес семын ойлаш гын, тиде кап – мемнан, айдеме кап, Христосын орланымым чытен лекмыж да Ылыж Кынелмыж дене айдеме тукымын курымла мучко погынышо языкше деч эрныше, вашталт уэмше кап. Лач тыгай кап дене Тудо Пылпомышко Чапландаралт нӧлталтын.

Умбагыже – 2-шо лаштыкыште.

Лач айдеме кап кызыт тугай тўняште ила, кудым Юмын мут дене Пылпомышысо Кугыжаныш манына. Ушан деч посна илыше енлан тидым умылаш неле, тудо тидым могай гынат йон дене пенгыдемдаш йодеш. Тудо тидым шке шинчаж дене ужнеже, кучен ончынеже, тамжым, пушыжым шижнеже. Утарышынан Пылпомыш Кугыжанышыште улмыжым ужашат, кучашат, ондалашат, шижын ончашат огеш лий, но тидыже тыгак манын ўшандарымым ме Юмо дечак колына.

Да тидым, Утарышын кавашке нўлталтым, апостол-влак шке шинчашт дене ужыныт. Тыгодым нунылан ош вургеман кок пўрєен каласен: «Те мом шогеда да кавашке ончеда? Тиде Иисус кузе кызыт кавашке нўлталтеш, тыгакак тендан деке толеш». Апостол-влак ўмырышт мучко тиде ойлымылан ўшанен, Туныктышыштын кокимшо гана толмыжым вученыт. Апостол-влакат, нунын годсо тукымат каен пытеныт, нунын деч вара вес тукым вучен илен, а умбакыже эше ятыр тукым Христосын кокимшо гана толмыжым вучен. Но Господь эшеат толын огыл. Тиде татым мемнан деч шылтыме, кунам толаш кўлмым Иисус Христос Шкеже гына пала.

Пылпомышыш логалше айдеме кап нерген моткоч йывыртен каласкалыше святитель Иоанн Златоуст могай кап нерген ойлымыжым вес вере эше умылтара. Язык дене вўдылалтше тыглай айдеме капнерген огыл, а лач Ылыж Кынелше Утарышын айдеме капше нерген ойла. Утарышына орлыкым чытымыж, колымыж да ылыж кынелмыж дене веле огыл, а мланде ўмбалне илымыж годым ыштыме подвигше дене Юмо Ачаже ончылно айдеме тукымын языкшым шке ўмбакеже налын, диавол деч утарен, чын тўсым пўртылтен. Лач Христосын языкдыме айдеме капшым Святой Троице шкеж деке налын.

А ме Господьын Пылпомышко Чапландаралт нўлталтмыжым кузе умылена? Тиде пайрем мыланна ўшан пайрем дене итак. Молан? Кузе Христос айдеме кап дене

Пылпомышыш нўлталтын, меат кунам-гынат тыгак айдем капна дене тудо у тўняште лий-шаш улына, кудыж нерген Откровенийыште Иоанн ойлен: «Вара мый у кава ден у мландым ужынам. Ончычсо кава ден ончычсо мланде пытеныт, тенызат ынде уке» (Почм. 21:1). Юмын куат дене язык дечын эрыкталтше ты айдеме кап лач тудо мучашдыме у тўняште илаш тўналеш. Тыге лийже манын, ме тушко логалшаш корнын шкенан ужашыжым мланде ўмбалне эртышаш улына. Господь ты корным каен, орлыкыш логалмыже, колымыжо

да ылыж кынелмыж дене мыланна тудым эрыктен, меже ты эрыктен ямдылыме корным лавыртышаш, лунчыртышаш огынал. Тыге лийже манын, ме лушкыдо койыш-шоктышнам, уш-акылнам молитва дене пенгыдемден, язык деч кораншаш улына.

Господьын Пылпомышко Чапландаралт нўлталтмыжым пайремлымына годым ўшанна ۆрыктарыше ончыкылыкышко викторена, туштыжо «Юмо чылашат чыла лиеш» (1 Кор. 15:28), кушто у кава ден у мланде лийыт да ен-влак, кудышт мланде ўмбалне илымышт годым Утарышына дене пырля языкым сенен моштеныт, поро пашам ыштеныт, нуно тиде ۆрыктарыше тўняште илаш тўналыт, кудыжым ме Пылпомышысо Кугыжаныш манына. Аминь.

**КИРИЛЛ, Москван да
уло Русьын Патриархше.**

ХРИСТОС КУРЫМЛА МУЧКО ПЕЛЕННА ЛИЕШ

Черкылан служитлыме пашашке кугу надырым пыштымылан Москван да уло Русьын Патриархше Кириллын указше почеш Волгыдо Кугече пайрем вашеш Йошкар-Оласе да Марий Элысе митрополийын священникше-влакым түрлө награде дене палемдыме. Награде-влакым Святой Кугече арняште Йошкар-Олан да Марий Элын митрополитше Иоанн ден Волжск да Шернурын епископшо Феофан кучыктеныт.

– **Сöрастарыме кокымшо ыресым** пуымо: Йошкар-Оласе Вознесенский соборын настоятельже протоиерей Евгений Кутыревлан;

– **«Иже Херувимы...» муро марте почмо кугыжаныш капка деке Юмын литургийым** служитлаш правам пуымо: Волжск оласе Юмын Аван «Всех скорбящих Радость» иконыжо лүмеш черкын настоятельже протоиерей Александр Михайловлан;

– **сöрастарыме ыресым** пуымо: Килемар поселкысо Илия пророк лүмеш черкын настоятельже протоиерей Андрей Романовлан, Ежово селасе Мирносицкий ұдырамаш монастырьын игуменьяже Варнавалан (Колчиналан);

– **палицым** пуымо: Звенигово район Чакмарий селасе Святой Троице лүмеш черкын настоятельже иерей Михаил Репинлан, Медведево поселкысо Юмын Аван «Державная» иконыжо лүмеш черкын настоятельже протоиерей Алексей Михайловлан, Кокшайск селасе Юмын Шочыктышо Пеш Святой Аван Леведмыже лүмеш черкын настоятельже иерей Алексей Леоновлан, У Торъял район Элембаево селасе Преподобномученик Андрей Критский лүмеш черкын настоятельже протоиерей Сергей Бажанов ден Пектубай селасе Христос Шочмо лүмеш черкын настоятельже иерей Сергей Целищевлан, Шернур посёлкысо Архистратиг

Михаил лүмеш черкын настоятельже протоиерей Владимир Власовлан, Юлсер кундем Купсола (Эмеково) селасе Юмым Шочыктышо Аван Леведмыже лүмеш черкын настоятельже протоиерей Евгений Усковлан, Морко район Арын селасе Христос Шочмо лүмеш черкын настоятельже протоиерей Николай Чузаевлан;

– **шөртнӧ тўсан ыресым** пуымо: Йошкар-Оласе Воскресенский соборын настоятельже иерей Алексей Кирюшкинлан, Волжск оласе Никольский кафедральный соборын священникше Александр Усковлан, Йошкар-Оласе Юмын Аван Иверский иконыжо лүмеш черкын настоятельже иерей Михаил Горицкийлан, Семеновко селасе Юмым Шочыктышо Пеш Святой Ава Шочмо лүмеш черкын клирикше иерей Сергей Аслановлан, Килемар районусо Богородице-Сергиев пӧръен монастырьын кугурак священникше священоинок Паисийлан (Киселевлан);

– **камилавкым** пуымо: Йошкар-Оласе Христос Шочмо лүмеш черкын клирикше-влак иерей Никита Смирнов ден иерей Димитрий Дьяковлан, Семеновко селасе Юмым Шочыктышо Пеш Святой Ава Шочмо лүмеш черкын клирикше иерей Григорий Михалевлан, Йошкар-Оласе Воскресенский соборын клирикше иерей Андрей Кочаковлан;

– **кокымшо орарьым** пуымо: Волжск оласе Никольский кафедральный соборын клирикше диакон Иоанн Захаровлан.

Наградyla дене суапландаралтше-влакым **Йошкар-Олан да Марий Элын митрополитше Иоанн ден Волжск да Шернурын епископшо Феофан** порын саламланыт, нунылан да кажне христианинлан йывыртен илаш тыланеныт.

– *Христосын ылыж кынелме тайным уш дене умылаш неле, ты тайне поснак Кугечылан пӧлеклалтше службышто шўмлан гына почылтеш. Айдемын чонжо «Христос*

ылыж кынелын!» манме уверым колын веле шукта – тунамак куанен юарлаш тўналеш, – ойлен митрополит Иоанн. – Вара молан шўм-чонна тыге юарла? А тебе молан. Кажне православный енын языклан колымаш да курымашлык илышыш ылыж кынелмаш ўмыргорныштыжо лийын: тынеш пуримо годым языклан ме колена да Христос дене пырля духовный илыш дене илаш ылыж кынелына. Тыгодым ме Христосын пеленна улмыжым сайын шижына, моткоч куанена. Тиде куаным шўм-чонышто кучен моштыман. Вет куаным Юмо лач тугай енлан пӧлекла, кӧ Юмылан пенгыдын ўшана, кӧ шке ыресшым ўгышын нумалеш, Юмым молитва дене чапландарымыж дене алгаштарыше шонымаш-влак деч утла. Господь ылыж кынелмыж дене мемнанат колымашым курымашлык илышыш савырен.

Пагален йӧратыме иза-шольо, ака-шўжар-влак, Волгыдо Кугече кечылаште шўм-чондам эрыкыш колтыза – тек тудо куанымыж дене юарлымым огеш чарне! Кумыл волымо да ойго нерген ик жаплан мондыза, нуным ӧрдыжыш корандыза. Христосын ылыж кынелмыжлан куаныза, вет Господь пуымо мутшым шуктен ила: Тудо курымла мучко пеленна лиеш!

ПОРО АЧАНА, ЧЕВЕРЫН!

01.01.1929 – 18.04.2020

Ефрем Сиринын возен кодымо туныктымашыж гыч эн виян ужаш-влакым святитель Феофан Затворник ик книгаш чумырен да тудым «Псалтирь или богомысленные размышления» манын лүмден. Курыкмари район Новая Слобода селасе Юмын Аван Успеныйже лүмеш храмын настоятельже схиархимандрит Лаврентий (Семенов) ачана шукерте огыл мемнам коден кайыш. Тудын чыла поро пашажым эреак шарнен, ме Ефрем Сиринын книгаж гыч 53-шо ужашым кусарена.

СВЯТОЙ ЕН-ВЛАКЫН ШАГАЛЕММЫШТ ВЕРЧ ШОРТМАШ

Шүмем коршта, чонем орлана, уло көргем йўла! Тулыкеш кодмынан да коклаштына святость шагалеммын келгытшым ончыкташ ситыше шинчавўдым, ойгырышо кумылым да нелын шўлалтымым мый кушеч ситарем?

Кучен Ашныше Юмо, Шке святоет-влакым ты тўна гыч Тый эн чапле шортньо семын ласка илышлан ойырен налат.

Утарыше Юмо, шурнын сайын шумыжым ужшо да тудым, тўрыс арален кодаш манын, жапыштыже погаш вашкыше оза семын Тый Шкендын ойырен налме да Тыланет порын тыршыше енет-влакым Шке декет чумырет.

А мемнан, лушкыдо шўлышан да пешкыде шўман ен-влакын, саскана эре кўын шудымо. Поро пашана дене тичмашлыкыш шуын, мыланнат илышын клатышкыже сайын поген пуртымо лияш манын, шкенам чаманыде тыршымаш кумылна уке.

Чонем, порын тыршыше ачана-влакын тыге вашке мемнам коден кайымыштым ужын, «Ойго мыланем, ойго!» манын шорт.

Кушто улыт ачана-влак? Кушто улыт ынде святой-влак? Кушто улыт йўдшў-кечыже кумалше-шамыч? Кушто улыт айыкын илыше-шамыч? Кушто улыт ўнышў да мут колыштшо-шамыч? Кушто улыт мутланыде шып илыше-шамыч? Кушто улыт пўтым пенгыдын кучышо-шамыч?

Юмын яндар суксыжо-влак семын Господь ончылно ойгырышо шўм дене кумал шогышо-влак кушто улыт? Волгыдын йўлышў светильникиштым налын, нуно тышеч Святой Юмо деке кусненыт.

Ойго мыланна! Могай жапыште ме илена? Осалын могай вынемышкыже шунгалтынна? Шке сулыкна верчак мыланна логалше чыла ойго ден алгаштарымашым ужаш огыл манын, ачана-шамыч ты илышым коден каят. Нуно чапвуйшўдыш дене палемдалтыт, а ме малена, нерен илена, шкаланна йўрышым гына ыштена.

Господь, мемнам чамане! Арам паша дене аныргыше уш-акылнам айныктаре! Тыйын почешет кайыше ачана-шамычын корныштым ужын керташ манын, сулыкна верч ойгырен шортмо пушкыдо кумылым пу, шке шинчавўднан йогынжо дене мемнан шўман сокырлыкшо кеч изишак эрыкталтше ыле!

Нунын семынак утарыме лийын, Тыйын лўметым моктышаш верч мыланнат тиде корно дене каяш пенгыдылыкым да куатым пу.

**Кугу чаманымаш
дене Марий
митрополийысе
кусарыше комиссийын
пашаенже-влак.**

ЧОНЛАН ЙӖСӖ: ЭШЕ ИК ШЕРГЕ АЧАНА ИЛЫШ ГЫЧ КАЙЫШ

Индешле ий утла илыме курымыштыжо шуко жапше черке служенийлан пуалтын. Тулыкеш кодшо йоча певчийлан латныл ияш тыршаш тўналын. Кугу Отечественный сар деч вара псаломщиклан ыштымыж годым тудым вучыдымын Озан олашке епархийыш ўжыктеныт. «Могай-гынат йонылышым ыштенам, очыни» шонен, лўдынрак владыке дек пурен. А тудыжо шыргыжалын да «Тыйым священниклан шогалтена» манын.

– Мый тудлан ойлаш тӧчем: «Мый пеш вожылшо, пушкыдо койыш-шоктышан улам, калык дене пашам ыштен ом керт. Архиерей ойла: «Мыланна тыгай енак кўлеш».

Тылеч вара пытартыш кече марте Юмын ончылно калык верч кумал шожен. Ме тудым ондакракше Василий ача, монашеством налмекейже, архимандрит Варлаам, а Великий Схимыш ўп тўредме йўлам (постригым) эртымекейже, схиархимандрит Лаврентий семын паленна.

Черкым поктылмо жапыште тудлан тўрлӧ приходлаште служитлаш пернен. Морко кундем Мушерань черкыште тўналын, Га-риште, Нурмаште, Коротниште шуко служит-лен, Козьмодемьянск олаште Смоленский соборым уэш почаш кугу надырым пыштен. Пытартыш ийлаште уло-вий куатшым Сура энер воктенысе Михайло-Архангельский монастырьым угыч тўзландараш пуэн. 2019 ий 14 августышто Йошкар-Олан да Марий Элын митрополитше Иоанн у кў черкым Юмын Аван Успеныйже лўмеш святитлен. Кызыт тудо чыла верла гыч кумалаш толшо-влакым куандарен шога.

– Самырык годым нойымым шижме огыл: Владимир Аллин ача ден Никольский храмыште (Татарстан, Оразъял), служитлена да вара Пӧтьялыш вашкена. Йыдалан йол дене каяш куштылго лийын.

Пӧтьял ял гыч Ираида ден Виталий Коротковмыт каласкалат:

– Лаврентий ача дене 17 ий наре палыме улына. Корно тора гынат, идалыкклан ик гана веле огыл монастырьыш миен толынна. Духовный ачана каласкален: «Илышыште тўр-лым ужаш логалын. Москваш йолын миенам. Кидпашам ятыр ыштенам: тўрленам, носким, йыдалым пидынам, ургымо машина дене мо кўлешым ургенам, вургемым мушкеденам. Юмылан тау, кызыт мартеат мончашке шке пурем, илыме пӧлемем шке эрыктем». Тудо чыла верч тургыжланен: кинде катык кия гын, пўчкеден коштен. «Вольыкклан кышкаш огыл», – манын. Олмапу йымалан олма арам ынже йом манын, пўчкеден коштен. Помидорым кочмек, нӧшмыжым, кагазеш шарен, окна ончылан кошташ пыштен. Мыланна чыла тиде туныктымаш семын ушеш кодын: Юмын пуымо пакчасаскам, кочкышым, кеч-могай ўзгарым аныклышаш, аралышаш, йытыран кучылтшаш улына.

Южгунам чот корштышо йолжым пидаш логалын. Пуалше йолмўшкырыштыжӧ вўргорныжо пудештыл пытен, вўр эре гаяк лектын да ночно йора дене леведалтын. «Батюшка, эре йол ўмбалне улат, кузе тыгай нелылыкым чытет?» – йодынам. «Ираида, – каласен тудо, – ме яндар вакшышыште малена, тамлым кочкына, тыге илымек, Юмын Кугыжанышыш пураш неле. Чытыман – вет **мучаш марте чытыше утаралтеш (Мф. 24, 13).**

Латшым ий жапыште, мо Лаврентий ача дек коштмо, корнышто ик ганат ГАИ шогалтен огыл. Тудын благословенийже чот полшен. Ешыштынат польшыжым шижынна. Ик ий го-дым роддомышто ўдырем пеш орланен, азам ыштен кертын огыл, врачат нимом ышташ ӧрын. Лаврентий ача деке йынгыртышна, а тудыжо огеш кол, вара келейницыжлан пўтырална, батюшкан молитважым йодна.

Изиш лиймеке, эмлымвер гыч йоча таза шочмо нерген увертарышт.

Чебоксарыште илыше ўдырамаш тыгайым каласкален. Изи йочаже кум ыраш ондакысе вўргене оксам нелын колтен, нигузат луктын кертын огытыл. Врач операцийым ышташ кўлмў нерген ойлен. Удырамаш Юмын польшлан батюшка дек толын. Тудыжо манын: «Будем молиться, горшокыш шичмыж деч вара тушко чўчкыдын ончалза». Но окса лектын огыл. Операций кече толын шумек, УЗИ аппарат дене онченит – нимо койын огыл. Ормаш – Юмын куатше дене окса йочан кўргешак шулен. Кызыт тудо йоча – военный. Аваже але мартеат таум ышта. Духовный ачана нерген «Поро Уверын» шомакше лачеш толеш: **«Айдеме Эргат Шкаланже тарзыланыкташ огыл, а тарзе лияш да, шуко айдемым тўлен налаш манын, шке чонжым пуаш толын» (Мф. 20,28).**

Послушник Георгий дене тыгай лийын. Службо пытымек, Лаврентий ача ала изиш каналта манын, Георгий благословений деч посна Сумки черкыш каяш лектын. Тудым чодыра корнеш авыренит. «Ончылно енга коеш, шенгелне машина фар волгалтара. Чот лўдынам, палыме псалом-влакым содор лудаш тўналым. Вара иже чыла йомо. Тылеч вара благословенийым налашак тыршем», – оила Георгий.

Паломник-влак толмылан ачана пеш куанен. Южгунам арня дене иленна. Конгам опташ, кенезлык кухным чогаш да иктым-весым ышташ польшкалымек, каяш тарванена да тудо тыге оила ыле: «Ну вот, прилетели как грачи, улетели как грачи». Монастырь гыч лектын каяш пеш жал ыле, но тиде жапыште колокольню ўмбалне суксо-шамычын мурымышт шоктыш. Чонлан тунар сай лие...

Черкылан кермычим кондаш тўналыныт

гына ыле, ме понгым погаш лекна. Мый йодым: «Последние времена» маныт, тыште черкыже служитлаш тўналеш мо?» «Мый ынде служитлен ом шукто, а самырык батюшка-влак умбакыже служитлаш тўналыт», – мане Лаврентий ача.

Красногорский посёлко гыч Нина ден Валерий Ватютовмыт каласкалат:

– Монастырьыште службо кужун кая: 8.30-лан тўналеш да 13.00 шагатлан мучашлалтеш, но нойымым нимыяр шижме огыл. Исповедь годым эн ончыч чыла йодыштеш. Пелашан улыда мо? Венчаялтше улыда мо? Иочада кузе илат? Вара шке каласкала, Юмын корныжлан туныкта. Службо деч вара кочмо годым жития святыхым лудеш. Коклан шке илышыжым каласкала. «Огонь и воду прошёл, и медные трубы», – манеш ыле. Тудын шўмжў гыч порылык тўргоч лектын шоген. «Мўнгыштыда олмада шочын мо?» – йодеш. Тудо ийын шагал ыле. Мемнам черке воктенысе олма садыш нангайыш, рай садысе гай олмапу гыч олмам пакетлаш оптен колтыш. Ен дене пеш порын мутланен. Воктеныже неле шонымашат, ойгат шижде шулен пытат – йўратымашыж дене тудо чыла леведын. Чонлан моткоч йўсў – илыш гыч тыгай ег кайыш.

Лаврентий ача курыкмари калыкшылан шагал огыл книгаг шочмо йылмыш кусарен. Нунын коклаште «Молитвослов», «Часослов», «Канон», «Акафист-влак» улыт, но эн тўнжў, «У Согонь» (Новый Завет) лукмашке кугу надырым пыштен. Кусарыме пашаште батюшкан Священный Возымашым келгын палымыже, шочмо йылмым шижын моштымыжо палдырнен. Йылмызе шанчыен-шамыч дене шагал огыл Священный текст-влакым лончылаш логалын. Давленийже эре кўза, вуйжо коршта, садак тўналме пашажым шукташак тыршен.

Моло поро пашаже-влак коклаште эн кўшнў тудын «молитвенный предстоянийже», духовный шочшыжо-влак, калык верч Юмын ончылно кумалмыже шогат. Монах, схимник. Тудо кўкшакесе маяк семын пычкемыште илыше, ўшаным йомдарыше-влаклан курымашлык илышыш нангайыше корным ончыкта. Тудын порылыкшо, ўшанже, йўратымашыже мемнан йўкшаш тўналше шўмнам ырыкта, нелылыкым сенген, ончык каяш тарата.

Лаврентий ачалан курымашлык шарнымаш лийже.

Святой великомученик Георгий 284-305 ийлаште, рим кугыжанышым император Диоклетиан вуйлатыме жапыште, илен. Чапле шинчымашым налше, пенгыде капкылан, мотор да лүддымб ты рвезе христиан верам кучышо поян ача-аван шочшыжо лийын. Изиж годым тудын ачажым ты вера верч орландарен пуштыныт. Марийже колымеке, Георгийын аваже шке шочмо кундемашкыже пörтылын. Шинчаш перныше рвезын христиан улмыжым Диоклетиан пален огыл да тудым шкеж деке лишемден, воеводо марте нөлтен.

Теве император чыла христианым пытараш шонен пыштен. Тиде шучко паша тўналмеке, Георгий мо уло погыжым нужна-шамычлан пуэден, чыла кулжым эрыкыш колтен. Императорын погынымашышкыже тудо ўшанле йолташыже-влак дене пырля толын пурен да лүдде ойлаш тўналын:

– Кугыжа да те, князь ден советник-шамыч, титакдыме ең-влакым эше мыняр жап арам поктылаш тўналыда? Те идол-шамычлан кумалмыда дене кугу йонылышым ыштеда. Чын Юмо икте – тиде Иисус Христос.

Георгийын тыге лүдде ойлымыжлан чылан öрыныт.

– Тиде чын – тендан поктылмо Иисус Христос. Мый Тудын, мыйын Юмемын, кулжо улам, сандене тышке тиде чын нерген ойлаш толынам, – каласен Георгий.

Чот шыдешкыше кугыжа шке сарзыже-влаклан святой Георгийым казматыш петыраш, йолжым колодкеш ишаш, шкенжым кугу кү дене пызырыкташ күштен. Георгий Юмо полшымо дене ты нелытым чытен лектын, кугыжалан каласен: «Тыге орландарымет дене мыйым Христослан ўшанымаш деч шöрынет мо? Мыйым орландарен, тый шке вашкерак ноет».

Ида лүд, Господь Иисус Христослан ўшаныза

Диоклетиан тунам күртнө пуда-влакым кырыман оравам кондаш шүден. Ты ораташ кылден шуркалымеке, Георгий колен манын шоненыт. Но тыгодым кава гыч күдырчö күдыртымö гай йүк шоктен: «Ит лүд, Георгий! Мый пеленет улам!»

Суксын паремдыме Георгий орава гыч шке волен да Юмым чапландарен. Рвезын лүддымылыкшым да öрыктарышын утаралтмыжым ужын, кугыжан Анатолий ден Протолеон сановникше-влак да царице Александра Христослан ўшаненыт да тидын нерген луктын каласеныт. Кок вуйлатышыжым кугыжа казнитлаш, а Александра пелашыжым полатыш петырен шындаш күштен. Георгийым кум суткалан лагыш кудалтеныт да йўлалтыше известка дене леведыныт. Кумшо кечын лулегым веле муаш шоненыт, но рвезым тушеч илышым да тичмашым луктын, адак кугыжа деке конденыт.

– Георгий, шкендын мастарлыкетым ончыкташ шонен, тый христианин улам манын, шойыштат гына. Могай ю полшымо дене чыла тидым ыштет, кушеч тыйын тыгай куатет? – öрын йодын Диоклетиан.

– Кугыжа, диаволын ондалымыж дене тый шояк юмылан ўшанымашеш пижынат. Ончылнет ончыктымо Юмын куатым тый юзо енын пашажлан шотлет да тыге ойлымет дене Юмын мыскылет, – манын Георгий.

Тулеш ырыктыме пудам кем көргыш оптен, Георгийын йолышкыжо чиктеныт, кырен да мыскылен, казamat марте поктен нангаеныт. Императорын Магнеций йолташыже эн виян колдуным ўжаш темлен. Афанасий колдунын юлымо йўышым кок атеш конден. «Иктыж гыч йўмеке, айдеме мут колыштшо лишеш, а весыж гыч подылмеке, вигак кола», – манын сöрен тудо. Кок ате гыч йўмекат, Георгий илыше кодын. Юмын тыгай куатшым ужын, Афанасий шкежат Христослан ўшанен, Тудым чыла кертше Юмо манын. Тидлан көра император тудымат казнитлен пушташ күштен.

Георгийым адак казматыш петыреныт. Святойын ыштыме чудо-влакым ужшо ең-влак христиан вераш ушненыт, орол-шамычлан шöртным пуэн, Георгий деке тунемаш коштыныт. Нунын кокла гыч Валерий, Донат, Ферин варажым святой мученик лийыныт.

Кугыжа тунам Георгийым Аполлон лүмеш храмыш кондаш да идол-шамычлан надырым кондыкташ күштен. Шояк юмо-шамычын вийдыме улмыштым святой рвезе тыште адак раш ончыктен. Язычник-шамыч кычкыраш тўналыныт. Шургымо йўкым колын, царице Александра храм көргыш пурен, Георгий ончыко сукен шинчын да каласен: «Георгийын Юмыжо, мыйым серлаге, вет Тый икте чын да чыла кертше улат!» Императорын сырен йодмыжлан ватыже нимом вашештен огыл, сандене Диоклетиан тунамак когыныштымат пушташ күштен. Воин-шамыч нуным ола öрдыжкö нангаеныт. Александра корныштат колен, а Георгий, верыш толын шумеке,

ТУНЫКТЕН КАЛАСЫМЕ ШОМАК

– Молан ең нерген уда мутым шараш ок лий манын, Библийште чўчкидын ойлалтеш? Тиде тынарак лўдыкшў мо? – туныктышо деч тунемше йодын.

Вашештыме олмеш туныктышо тудлан шарым кучыктен да ончылныжак пуэн оварташ кўштен. Шар кўргыштў изишак вишкыде лавыра лийын. Тунемше шарым оварташ тўналын.

– Тый кызыт мом ужат? – йодын туныктышо.

– Мый шарым да эше тендам ужам, – вашештен тунемше.

– Эше утларак оварте, – кўштен туныктышо.

Икмыняр гана уэш-пачаш оварташ кўштымеке, тудо адак йодын:

– Ынде мом ужат?

– Тендам ынде йўршынат ом уж. Шарым да тушто улшо лавыран шарлымыжым ужам, – манын тунемше.

Уэш кўштымым шуктен пуаш тўналмекеже, шар чытен кертын огыл, пудештын, а вишкыде лавыра йырым-йыр шыжалтын. Лавыра дене амыргыше чурьян тунемше нимом ышташ ўрын шоген.

– Енын йонылышыжо, лушкыдылыкшо да сулыкшо нерген шонымына годым мемнан денат тыгак лиеш. Удам шонышо айдеме вес еным ужмым чарна, тудым шкенжымак осал шонымаш да шижмаш авалта, лавырта. Погынышо лавыраже ты шар семынак вучыдымын пудешталт кертеш да шкенжым веле огыл, йырже улшо лишылже-влакымат лавырта. Сандене вес ең нерген уда шонымашым пуэн оварташ да йыр шараш чот лўдыкшў!

куанен кумалын да керде йымаке шке кумылын каен. Тиде 305 ийысе 23 апрельыште (кызытсе стиль дене 6 майыште) лийын.

Преданий почеш, колымыж деч варат святой Георгий пеш шуко подвигом ыштен, шуко еным Христослан ўшанымашке конден. Ик подвигомше поснак чот палыме. Тудын шочмо кундемыштыже, Бейрут ола воктене, ерыште кугу кишке илен. Ер серыш лектын, кишке еңшамычым кочкын, моло зияным шуко ыштен. Кишкын кумылжым савыраш манын, онаеншамыч тудлан надыр шотеш йоча-шамычым пуаш темленыт. Надырлан шке шочшыштым черет дене конденыт. Кугыжан ўдыр декат тыгай черет толын шуын. Ты сылне ўдырым ер воктен, надыр пуымо вереш, шкетшым коденыт. Калык тора гыч ончен шоген. Кишке лекме жапыште святой Георгий ош имне дене писын толын лектын, «Ачан, Эргын, Святой Шўлышын лўмеш» манын, шкенжым ыреслен да кишке ваштареш лишемын, сарзе умдо дене кишкын логаржым шуралтен. Вара ўдырлан ўштыж дене кишкым кылдаш да олашке шўдырен нангаяш кўштен. Кишкым ужмеке, ең-влак лўдын куржаш тўналыныт, но святой Георгий манын: «Ида лўд, Господь Иисус Христослан ўшаныза. Тендам кишке деч утараш Тудо мыйым колтен». Еңшамыч кишкын капшым йўлалтеныт. Тунам идоллан кумалше коло вич тўжем ең христиан вераш куснен.

Орландарымым лўддымын чытен лекмыжлан, шуко кишкым сенымыжлан, эше шуко моло подвигом ыштымыжлан Георгийым Победоносец маныт да воин-влакын святойыштан шотлат. Иконышто тудым ош имне ўмбалне шинчышым да умдо дене кишкым шуралтышым сўретлат.

«Жития Святых» книга гыч.

НУНО СЕҢЫМАШ ДЕНЕ ПӨРТЫЛЫНЪТ

Кугу Отечественный сарыште лийше салтак-влак кокла гыч ятырынже «Юмылан ўшанымаш илыше пörтылаш полшен» манын ойлат. Нунын каласкалымыштым Марий Эл Республикысе архив паша шотышто комитетын, Марий кугыжаныш университетын, республикысе Кугыжаныш архивын пашаенже-влак возен налыныт да, пырляш чумырен, 2010 ийыште «Человек на войне» книгам савыктен луктыныт. Икмыняр шарнымаш дене тендамат палдарена.

Александр Ефимович Бусыгин (1923), капитан, Параньга район. 1942 ий февральыште сарыш каен.

– Мый Юмылан ўшаненам, бой годым колымаш деч утараш чўчкыдын сөрвален йодынам, садланак дыр илыше кодынам. Икана старшина мушмо вургемым налаш каяш приказым пуыш. Мыйын йөршын кайымым шуын огыл, но приказым шуктыде огеш лий. Пörтылмашешем блиндажна деч олмыжо веле кодын, снаряд лач ты верыш логалын. Кō коргыштō лийын, чылан коленыт. Блиндаж ончылно шогем да ом пале – ала куанаш, ала шорташ. «Юмо тиде ганат мый дечем колымашым коранден», – шонем. Мōнгō пörтылмекем, авам ойлен: «Тыйын илыше кодшашет да сeңымаш дене пörтылшашет верчын сар жапыште кажне кечын Юмым сөрваленам».

Агафья Владимировна Веткина (1918), рядовой, Шернур район. 1942 ий кенезым сарыш каен.

– Мыйым сарышке ужатыме деч ончыч кастене мōнгыштō ўстелым погышна, родо-тукымым, йолташем-влакым ўжна. Авам юмона ончылан сортам чўктыш, илыше кодаш манын, чылан кумалынна.

Николай Данилович Паутков (1926), старшина, Медведево район. 1943 ий ноябрьыште сарыш каен.

– Кочам Юмылан чот ўшаныше ыле. Сарыш кайымым годым латунь гыч ыштыме изи йыргешке юмогам мылам пуыш. Тудым эше кугыжан армийыште служитлыше ачаже

пеленже коштыктен. Тиде юмона кугезе кочамлан 1853-1856 ийласе Севастополь сарыште илен лекташыже полшен. «Тиде юмона ачамым арален, тыйымат арала», – мане кочам. Чынак полшен, илыше кодынам. Икана бомбёжкыш логална. Немыч самолет шолем семын тыгыде бомбым кышкен. Тунам осколко шинелем рожанден, эсогыл тувырем шўтен лектын, а капышкем тўкнен огыл.

Алексей Васильевич Семьянов (1923), рядовой, Курыкмарий район. 1942 ий 30 мартыште сарыш каен.

– Сарыш лектын кайымым годым кокам шўйышкем ыресым сакен. Ушаненам – утаралтам. Сарыште ик ганат сусырген омыл. Юмо арален, ыресем арален. Сталинград верч кредалме годым кандаш кече чакнаш логалын. 1942 ий июнышто моло дене пырля пленыш логалым. Мемнам корабль дене нангаеныт, трук корабль пуренгаяш тўналын. Мыланем утаралташ Юмо полшен дыр. Корабль пленный-влак дене пырля вўд пундашыш волен каен, а мый, онам кучен, сарышке ийын лектынам, илыше кодынам, но пленыш садак логалынам. Лагерьыште 1945 ий март марте лийынам, союзник-влакын войскашт мемнам эрыкыш колтеныт. 1948 ий марте серысе охраныште служитленам.

Александр Васильевич Сырейчиков (1926), сержант, Кужэнер район. 1943 ий 7 ноябрьыште сарыш каен.

– Сарыш лектын кайымым годым авам вещьмешакыш сукарам пыштыш, шўйышкем шкенжыныресшым сакыш да благословитлыш. Фронтышто ик ганат сусырген омыл, мыйым Юмо утарен.

Клавдия Степановна Юркина (1923), зенитчице, Провой кундем. 1941 ий декабрьыште сарыш каен.

– Мый чот Юмылан ўшаненам. Эн неле татыште юмылтенам, шўйыштем эре ыресем кечен. Ала садлан веле мый илыше кодынам.

Вениамин Матвеевич Салтыков (1927), рядовой, Курыкмарий район. 1944 ий ноябрьыште сарыш каен.

– Религийын туныктымж почеш айдемым пушташ – сулык. А сарыште тыге огеш лий. Икымше гана тушманым ужмекем, лейтенант кўштен кычкыра: «Салтыков, лўй!» А мый ең ўмбаке лўен ом керт. Икана ик операций годым колышо ятыр литовец-бандит-влакым опознанийыш да тояш конденыт. Нунын родо-тукымышт ўмбакамын ең пуштшо ўмбака ончымыла онченыт, вурсеныт, каргеныт, шортыныт. Чылан пеш жалке улыт. Илышыштем икымше гана православный черкыш огыл, а костёлыш пурышым да, юмона-влак ончылно онем ыреслен, рушла каласышым: «Проститле мыйым, Господи!»

«ШЎМ-ЧОН ИЗОЛЫК» МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ

Учредитель: "Руш Православный Черкын Йошкар-Оласе да Марий Элысе епархийже (Московский Патриархат)" религиозный организаций.

Журнал зарегистрирован Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Республике Марий Эл, свидетельство о регистрации ПИ № ТУ 12-0164 от 12 декабря 2013 года.

Тираж: 1500 экз. Формат - А-4-12.

Журнал лекме жап - 8.05.2020 ий.

0+ - знак информационной продукции согласно Ф3 от 29.12.2010 г. №436-ФЗ.

Журналым редакцийыште погымо да верстатлыме, «Куранты» ООО-што ямде оригинал-макет гыч савыктыме. Адресше: 429029, Татарстан, Казань, Сибирский тракт урем, 34, 14 корпус, 42 пöлем.

Редакцийын да издательын адресше: 424000, Йошкар-Ола, Вознесенский урем, 81, 224 пöлем.

Тел.: (88362) 45-39-54.

E-mail: marlagazet@mail.ru

Тўн редактор: Н.В. Чузаев (протоиерей).

Редакционный совет: И.А. Сапаев, Д.В. Смирнов, А.Н. Таныгина, А.П. Чемекова, А.В. Эманова.

Компьютер дене келыштарыше: Д.В. Смирнов.

Ак - кутырен келшыме почеш. Авторын да редакцийын шонымашышт тўрлō лийын кертыт. Сарыш-влак мōнгеш огыт колталт.

**РЕДАКЦИЙ ЙОДЕШ: ЖУРНАЛЫМ ШАЛА
КЫШКЫЛТАШ ОГЫЛ. ЛУДЫНАТ - ВЕСЫЛАН ПУ!**

МАЙ. ЧЕРКЕ ПАЙРЕМ

ПН	4	11	18	25	
ВТ	5	12	19	26	
СР	6	13	20	27	
ЧТ	7	14	21	28	
ПТ	1	8	15	22	29
СБ	2	9	16	23	30
ВС	3	10	17	24	31

7	праздник двенадцатые	8	дни строгого поста
14	праздник великие	8	трапеза без мяса
8	сплошные седмицы	9	разрешение на рыбу
10	дни поминовения усопших	10	разреш. на раст. масло
14	дни постные	11	разрешение на вино
		12	разрешение на икру рыбы

2 – Москвасе поро пиалан Матрона аванан кечыже.

3 – Миром кондышо святау ўдырамаш-влакын кечышт. Святитель Николай Сербскийын кечыже.

6 – Кугун орланыше Георгий Победоносцын кечыже. Юмын Аван Иверский

иконыжын кечыже.

8 – Апостол да евангелист Маркын кечыже.

9 – Сарыште колышо салтак-влакым уштымаш. Святитель Стефан Великопермскийын кечыже.

13 – Святитель Игнатий Брянчаниновын кечыже.

14 – Юмын Аван Мироносицкий иконыжын кечыже.

16 – Преподобный Феодосий Киево-Печерскийын кечыже.

18 – Юмын Аван «Йуын пытарыдыме Чаше» («Неупиваемая Чаша») иконыжын кечыже. Кугун орланыше Иринан кечыже.

21 – Апостол да евангелист Иоанн Богословын кечыже.

22 – Святитель Николай Чудотворецын кечыже.

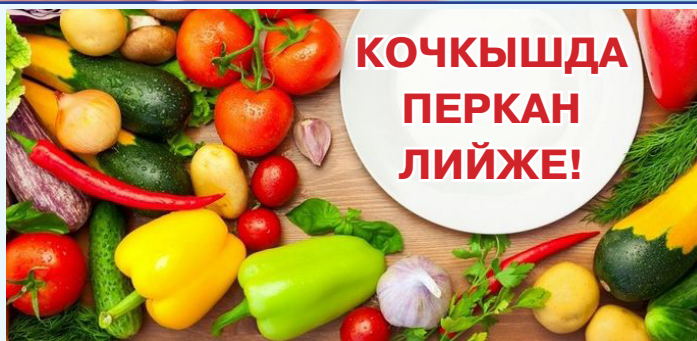
Волжск оласе соборын да Звенигово оласе, Кужэнер, Мариец, Сурок поселкыласе, Актауц, Кожласола, Микряково селаласе храм-влакын пайремышт.

24 – Апостол-влак дене тор улшо Мефодий ден Кириллын славян калык-влакын туныктышыштын, кечышт. Москван да уло Русьын Святейший Патриархше Кириллын святойын кечыже.

25 – Священномученик Ермогенын, Москван да уло Русьын Патриархше да чудым ыштышыжын, кечыже.

28 – Господьын Пылпомышко Чапландаралт нӧлталмыже.

31 – Тунямбал шым Погынышто лийше святой ача-влакым шарныме кече.

**КОЧКЫШДА
ПЕРКАН
ЛИЙЖЕ!**

Шошым капкыллан витамин огеш сите, сандене тудым свежа кочкыш дене пырля ешарыман. Түрлӧ эмшудо, поснак нуж, витаминлан поян. Таче Свято-Даниловский монастырьын икмынар нуж кочкышыжым темлена.

НУЖАН САЛМАМУНО

Кўлыт: 200 г нуж, 1 вуй шоган, 4 кўчымӧ муно, пел стакан наре шӧр, 1 кугу совла нӧшмуй, ўмбал, шинчал, йонгыштымо шем пурыс.

Нужым шолшо вўд дене когартыман да тыгыдын падыштыман. Атыш муным, шӧрым, тамже дене шинчалым, пурысым пырля пыштен лугыман. Тушко нужым ешарыман. Салмаш нӧшмуйым пыштыман да нужан муно вартышым опталман, тўржым нӧлтал-нӧлтал жаритлыман. Кўмекыже, ўмбал дене кочман.

НУЖ ПОДКОГЫЛЬО

Кўлыт: 1,5 стакан ложаш, 2 кўчымӧ муно, 5 укш нуж, 1 укш пўртнзык, 1 укш базилик, 2-3 чеснок лышташ, 100 г торык, оливке ўй, шинчал, йонгыштымо шем пурыс.

Руашлан ўстембаке ик ора ложашым опталман, покшеланже лакым ыштыман да тушко муным пыштыман, шинчалым шавалтыман да эркын-эркын руашым нӧштылман. Когыльо кӧргылан чесноком, базиликым, пўртнзыкым тыгыдын пўчкедыман, тушко оливке ўйым да торыкым ешарыман. Нужым шолшо вўд дене когартыман, пунчалман да тудымат тыгыдын пўчкедыман, моло дене пырля варыман. Тыгыде когыльо-влакым ыштыман да шинчалым пыштыман вўдеш 5 минут шолтыман.

НУЖ ШӰР

Кўлыт: 2 л вўд, 3 паренге, 150 г свежа нуж, 50 г шинчаланшудо, 2 вуй шоган, 2 кешыр, петрушкын 2-3 вожшо, 30 г шўшмуй, 4 шолтымо муно, ўмбал, шинчал.

Паренгым эрыктен, шолаш шындыман. Тиде жапыште нужым 2-3 минутлан шолшо вўдыш пыштыман, вара дуршлагыш опталман да йўштӧ вўд дене шўалтыман, мясорубко гоч колтыман. Тудым салмаш пыштен, 15 г шўшмуй дене пырля, петыртыш дене петырен, 10 минут тушитлыман. Шоганым, кешырым, петрушко вожым падыштыман, вес салмаш пыштен, кодро шўшмуй дене иктаж 7 минут жаритлыман. Паренгым вўд гыч лукман, немырым ыштыман. Тиде вўдыш кок салма гыч нуж ден жаритлыме пакчасаскам опталман да изи тулышто 10 минут шолтыман. Вара паренге немырым да падыштыме шинчаланшудым ешарыман, тамже дене шинчалым шавалтыман, эше 10 минут шолтыман. Кўмекыже, тарелкалаш опыман, ўмбал дене ошемдыман да муным пўчкын пыштыман.

Куанен чиялтена

КУГЕЧЕ

Кече лекте Эрвел вечын,
Кечыйолжым модыктен.
Толын шуо кугу кече –
Сылне Кугече пайрем.
Тиде кечым пеш вученна,
Муным ешге чиялтенна,
Куйын шуын куличтна,
Шум-чонна чот куана.
Устембалне – сортана,
Тамлын упша арама.
Тек ылыжше Юмына
Мемнам эре арала.

Лиана Семёнова.
Марий Турек район,
Арбор школ.

ШУЧКО ЧЕР ДЕЧ АРАЛАСТМЕ МОСИТВА-ВЛАК

Господь Юмына,
Тыланет кумалына
да йодына: пытарыше
чер лишемме деч мемнам
чаманен арале, ушанле
енет-шамычым чон да кап
колымаш деч утаре, черле-
влаклан пареммаш ден
тазалыкым пу, Тыйын божест-
венный авыртышет да полы-
шет эре мемнан пелен лийже.
Поро шуман Господь, Тыйым
сөрвалена, мемнам вашке кол
да чаманен серлаге.
Эше кумалына да йодына:
ен-шамычын шум-чон пу-
дыранымыштым да түрлө
лудмашыштым иземде,
Шкендын енет-шамычым
пенгыде ушанымаш дене лед,
шумышкына тыныс ден
ласкалыкым пурто, Тыйым
сөрвалена, мемнам колышт
да серлаге.

Мемнан Господь
Юмына, кулет-шамыч
дене судыш ит шогал.
Умбакына толшо шучко чер
деч мемнам арале. Тыйын
унышö да йордымö кулет-
шамычым чамане. Ме Тый
декет, чаманыше шуман да
мыланна чылажымат пайдашке
савырыше Юмо деке, толына
да, сулыкна верч окынен,
Тыйын чаманымашетлан уло
чон дене ушанен, ончыкет
сукен шинчын кумалына.
Господь Юмына, мемнам
чаманаш да утараш Тыйын
эрыкет уло, сандене Тыйым
эре чапландарена, Ачам,
Эргым да Святой Шулышым,
кызытат, керек-кунамат,
курым-курым мучкак.
Аминь.